

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลกระชังเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมือง หนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง เขตอำเภอเมืองหนองคาย ที่ขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับสำนักงานประมงจังหวัดหนองคาย จำนวน 180 ราย แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทำการวิเคราะห์สถิติทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ F - test โดยกำหนดนัยสำคัญในการทดสอบที่ ระดับ .05 กรณีพบความแตกต่าง ผู้ศึกษาได้เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมือง หนองคาย จังหวัดหนองคาย สรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมือง หนองคาย จังหวัดหนองคาย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 115 คน (ร้อยละ 63.9) มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 79 คน (ร้อยละ 43.9) มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า จำนวน 74 คน (ร้อยละ 41.1) อาชีพเดิมก่อนเลี้ยงปลานิลในกระชัง เกษตรกร จำนวน 92 คน (ร้อยละ 51.1) และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลใน กระชัง 2-3 ปี จำนวน 68 คน (ร้อยละ 37.8)

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอ เมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านได้ ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านบุคคล และด้านการเงิน ตามลำดับ เมื่อจำแนกปัจจัยที่มีผล

ต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านการผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาครัฐและภาคเอกชนมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปลา นิลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านพันธุกรรม อาหาร โรค และ เทคนิคการเพาะเลี้ยงต่าง ๆ มีการพัฒนาสายพันธุ์และแนวทางลดต้นทุนการเลี้ยง สามารถวางแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตล่วงหน้าตามความ ต้องการของตลาด ปลานิลเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย เจริญเติบโตเร็ว และ ให้ผลผลิตต่อไร่สูง หน่วยงานของภาครัฐได้เผยแพร่เทคนิคการเลี้ยงที่เพิ่ม คุณภาพผลผลิตปลานิล ปลานิลสามารถแพร่ขยายพันธุ์เอง ได้อย่างรวดเร็ว ผสม พันธุ์วางไข่ได้ตลอดทั้งปี มีการพัฒนาการเลี้ยงปลานิลในกระชังที่ได้มาตรฐานตรง ความต้องการของลูกค้า บริเวณที่ทำนุทำการเลี้ยงปลานิลในกระชังมีพื้นที่และแหล่งน้ำที่มีคุณภาพเอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยง ระยะเวลาการเลี้ยงปลานิลในกระชังมีความเหมาะสม ตามลำดับ

2.2 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความเคลื่อนไหวด้านการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรและประชาชน ผู้สนใจ มีการส่งเสริมการส่งออกให้กับประเทศเพื่อนบ้าน ปลานิล เป็นปลาเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ได้รับรู้ถึงกระบวนการผลิตปลานิลที่มี คุณภาพตามมาตรฐาน และหันมาบริโภค ปลานิลเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิตและแปรรูปปลานิลเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ มีการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดเทศกาลกินปลานิล เป็นต้น มีแหล่งรับซื้อปลานิล เช่น พ่อค้าคนกลาง สหกรณ์ เป็นต้น มีบริษัทเอกชนเข้ามาส่งเสริมการเลี้ยงและประกันราคารับซื้อคืน ตามลำดับ

2.3 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารปลานิลมีความเหมาะสม การจัดเตรียมกระชัง และอุปกรณ์ต่าง ๆ ใช้เงินลงทุนน้อย ค่าใช้จ่ายในการซื้อลูกปลานิลมาเลี้ยงมีความเหมาะสม มีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับเกษตรกร ผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยงปลานิลในกระชัง มีความเหมาะสม มีแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินให้กู้ยืม มีการแจกลูกปลานิลให้แก่ราษฎรเพื่อนำไปเพาะเลี้ยง ตามลำดับ

2.4 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิล กระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกอบการมีการจัดตั้งสมาคมเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล เพื่อปรึกษาหารือกันท่าน/บุคคลในครัวเรือน/คนงานได้รับการฝึกอบรมวิธีการเลี้ยงปลานิลในกระชัง จากหน่วยงานของรัฐ ท่าน/บุคคลในครัวเรือน/คนงานได้รับข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงปลานิลจากเว็บไซต์ที่หน่วยงานของภาครัฐได้จัดทำ แร่งงานหาได้ง่ายทั้งในประเทศและจากประเทศเพื่อนบ้าน ธุรกิจการเลี้ยงปลานิลในกระชังมีความมั่นคง และสร้างความมั่นใจแก่ท่านและครอบครัวได้ บุคคลในครัวเรือนมีจำนวนเพียงพอในการช่วยกันเลี้ยงปลานิลในกระชัง ท่าน/บุคคลในครัวเรือน/คนงานมีความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลานิลในกระชังเป็นอย่างดี ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันกับปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

3.1 ผู้ประกอบการที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านบุคคลและมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการตลาด

3.2 ผู้ประกอบการที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ไม่แตกต่างกัน

3.3 พบว่า ผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ไม่แตกต่างกัน

3.4 ผู้ประกอบการที่มีอาชีพเดิมก่อนเลี้ยงปลานิลในกระชังแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ไม่แตกต่างกัน

3.5 ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลในกระชังแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง โดยรวมแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลในกระชังแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต และมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านบุคคล ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง ด้วย วิธีการเชฟเฟ้ (Scheffe) ได้ผลดังนี้

ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ 2-3 ปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงต่ำกว่าผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์มากกว่า 7 ปี

ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ 4-5 ปีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงต่ำกว่าผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์มากกว่า 7 ปี

4. ผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะด้านการผลิตควรเพิ่มความรู้ให้แก่เกษตรกรให้มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น (ความถี่ 124) รัฐควรให้การสนับสนุนเกษตรกรเลี้ยงปลานิลในกระชัง โดยใช้กิจกรรมที่มีผลต่อผลผลิตเข้าไปกระบวนการผลิต (ความถี่ 120)

ข้อเสนอแนะด้านการตลาด รัฐควรที่จะพิจารณาปรับลดต้นทุนให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน (ความถี่ 141) ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลและพัฒนาแต่ละส่วนที่จะ ช่วยให้อาชีพการเลี้ยงปลายั่งยืนคู่กับประเทศไทยตลอดไป (ความถี่ 125)

ข้อเสนอแนะด้านการเงิน รัฐควรให้ทุนสนับสนุนในการเลี้ยงปลานิล เช่น อาจจะช่วยเป็นพันธุ์ปลา หากกระชังให้ ขุดบ่อให้ เป็นต้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง (ความถี่ 147) ควรมีการจัดตั้งเงินกองทุนให้เกษตรกรได้มากู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยที่ถูก (ความถี่ 125)

ข้อเสนอแนะด้านบุคคล รัฐควรเพิ่มกิจกรรมการฝึกอบรมแก่เกษตรกรการเลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อจะได้มีความรู้ทางวิชาการ ไปปรับใช้ตอนปฏิบัติจริง (ความถี่ 122) เกษตรกรควรรวมกลุ่มและจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะคติ ความ คิดเห็นหรือปัญหาต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกัน (ความถี่ 118)

อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาใคร่อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านได้ ดังนี้ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านบุคคล และด้านการเงิน ตามลำดับ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลกระชังมีความเห็นว่าปัจจัยทั้ง ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านบุคคล และด้านการเงิน ต่างก็มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจทำธุรกิจทั้งหมด ซึ่งจะสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2554 : 1-3) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจ (Business Functions) ประกอบด้วย การผลิต (Production) การตลาด (Marketing) การเงิน (Finance) บุคคล (Personnel) ส่วนด้านการผลิตจะมีผลมากกว่าปัจจัยอื่นเนื่องมาจากการเลี้ยงปลานิลต้องอาศัยทั้งสถานที่ที่เหมาะสม คุณภาพของน้ำ ระยะเวลาการดูแลปลา เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลให้ความสำคัญมากการผลิต

เมื่อจำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านการผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาครัฐและภาคเอกชนมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปลา นิลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านพันธุกรรม อาหาร โรค และ เทคนิคการเพาะเลี้ยงต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภาครัฐและภาคเอกชนมีแนวความคิดเกี่ยวกับการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพการผลิตปลานิลให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและเพื่อให้ผู้ประกอบการทำให้เกิดรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพราะในปัจจุบันความต้องการบริโภคปลาน้ำจืด ทั้งตลาดในประเทศและตลาดส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วยเช่นกัน อันเป็นผลมาจากกระแสความต้องการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ โดยเนื้อปลานั้นจัดเป็นอาหารประเภทโปรตีนที่ย่อยง่าย และราคาไม่แพงเมื่อเทียบกับเนื้อสัตว์ประเภทอื่น ๆ รวมทั้งปลาน้ำจืดยังมีราคาถูกและหาซื้อได้ง่ายกว่าปลาทะเลอีกด้วย ทำให้ในปัจจุบันคนหันมาบริโภคปลากันมากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของพลศรี หัตถ์จาง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดปลานิล ผลการศึกษาพบว่า มีศักยภาพในการผลิตคือ เลี้ยงง่าย มีอัตราการเจริญเติบโตสูง ขยายพันธุ์ได้เร็วพ่อแม่พันธุ์ได้รับการพัฒนามาแล้ว และมีปริมาณเพียงพอ โอกาส และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎพันธ์ โกเมนไพบรินทร์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเพาะเลี้ยงปลานิลในกระชัง ในแม่น้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่า ระดับการใช้ปัจจัย การผลิตที่เหมาะสมทางเศรษฐกิจ คือเกษตรกรควรเพิ่มปริมาณการใช้อาหารเลี้ยงปลา และจำนวนพันธุ์ปลาที่ปล่อยต่อลูกบาศก์เมตร จึงจะทำให้ได้รับกำไรจากการเพาะเลี้ยงสูงขึ้น ปัญหาสำคัญที่พบในการเลี้ยงปลานิลในกระชัง คือ ปัญหาด้านการเลี้ยง ได้แก่ ปัญหาศัตรูปลาและคุณภาพน้ำ ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต คือ ปัญหาราคาอาหารสูง สำหรับข้อคิดเห็นของเกษตรกรพบว่าส่วนใหญ่ยังมีความพอใจในการประกอบอาชีพการเลี้ยงปลานิลในกระชัง

1.2 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านความเคลื่อนไหวด้านการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจ อยู่ในระดับมาก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดทำเว็บไซต์เป็นการเผยแพร่เทคนิคการเลี้ยงปลานิลที่ถูกต้องและเหมาะสม เพิ่มคุณภาพผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต ให้การเพาะเลี้ยงปลานิลเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริโภค เกษตรกรมีรายได้

เพิ่มขึ้น ส่งผลไปถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ช่วยพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพการผลิตปลานิล ให้ผลผลิตสามารถส่งออกและเป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร พุทธิวิโรจน์วงศ์ และนิชิวดี บุญมาก (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการเลี้ยงปลาทับทิมในกระชัง : กรณีศึกษาในอำเภอห้วยและอำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่า อาชีพการเลี้ยงปลาทับทิมในกระชังเป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง ซึ่งควรที่จะได้รับการดูแลจากภาครัฐในเรื่องแหล่งลูกพันธุ์ วิธีการเลี้ยง การตลาดปลาทับทิมและแหล่งน้ำที่ใช้ในการเลี้ยง ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเลี้ยงเพื่อความยั่งยืนตลอดไป และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชิราภรณ์ ไกรอำ และวิชิรปราณี คล้ายทอง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเศรษฐกิจการเลี้ยงปลานิลในกระชังในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การกระจายผลผลิตเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้ค้า 3 ประเภท คือ ผู้รวบรวม ผู้ค้าส่ง และผู้ค้าปลีกผลผลิตในสัดส่วนร้อยละ 55 จำหน่ายให้ผู้รวบรวม ที่เหลือจำหน่ายให้ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีก โดยต้นทุนการตลาดของผู้รวบรวมมีค่าสูงสุดคือ 1.50 บาท/กิโลกรัม รองลงมาคือ ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีก มีต้นทุนเท่ากับ 0.90 และ 0.42 บาท/กิโลกรัม รองลงมา คือผู้ค้าส่งและผู้รวบรวม มีกำไรเฉลี่ย 1.77 และ 0.53 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ด้านส่วนเหลือการตลาดของปลานิลในกระชังมีค่าเท่ากับ 8.53 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ ด้านส่วนเหลือการตลาดของปลานิลในกระชังมีค่าเท่ากับ 8.53 บาท/กิโลกรัม ตลาดปลานิลในกระชังในจังหวัดขอนแก่นในระดับไร่นามี 2 ประเภท คือ ตลาดซื้อตกลงในกลุ่มผู้ค้าที่ทำธุรกิจในรูปแบบบริษัทขนาดใหญ่โดยมีการผูกขาดด้านการซื้อขายและตลาดเสรี

1.3 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารปลานิลมีความเหมาะสม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงหันมาประกอบอาชีพนี้เพราะค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารปลานิลมีราคาถูก ไม่ต้องใช้ต้นทุนในการประกอบอาชีพมาก ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของพุดศรี ทัดจำนง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดปลานิล ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการผลิตของปลานิลรวมทั้งหมด ของการเลี้ยงในกระชังเฉลี่ย 24,713.38 บาท/กระชัง และมีกำไรทั้งหมด 6,129.33 บาท/กระชัง หรือ กำไร 8.34 บาท/กิโลกรัม สำหรับการเลี้ยงบ่อดิน ต้นทุนการผลิตรวมทั้งหมดเฉลี่ย 20,975.60 บาท/ไร่ และมีกำไรทั้งหมด 4,228.94 บาท/ไร่ หรือ กำไร 5.26 บาท/กิโลกรัม จะพบได้ว่า ต้นทุนส่วนใหญ่จะเป็นอาหารมากที่สุดถึงร้อยละ 78.02 และ 55.12 ของต้นทุนทั้งหมด ของการเลี้ยงในกระชังและในบ่อดิน วิธีการตลาดปลานิล พบว่า ผลผลิตปลานิลจะถูกใช้ภายในประเทศ ร้อยละ 90 ที่เหลืออีกร้อยละ 10

จะส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ การศึกษาส่วนเลื่อมการตลาด พบว่า การเลี้ยงปลานิลในกระชัง ราคาที่เกษตรกรขายได้กับราคาที่พ่อค้าขายส่งได้รับมีส่วนเลื่อมการตลาดเท่ากับ 5.02 บาท/กิโลกรัม ราคาที่พ่อค้าขายส่งได้รับกับราคาที่พ่อค้าขายส่งได้รับกับราคาที่พ่อค้าขายปลีกได้รับมีส่วนเลื่อมการตลาดเท่ากับ 5.36 บาท/กิโลกรัม ส่วนการเลี้ยงปลานิลในบ่อดิน ราคาที่เกษตรกรขายได้กับราคาที่พ่อค้าขายส่งได้รับ มีส่วนเลื่อมการตลาดเท่ากับ 5.72 บาท/กิโลกรัม และส่วนเลื่อมการตลาดระหว่างราคาที่พ่อค้าขายส่งได้รับกับราคาที่พ่อค้าขายปลีกได้รับเท่ากับ 5.94 บาท/กิโลกรัม จากการศึกษา SWOT ANALYSIS ของตลาดปลานิล พบว่า มีศักยภาพในการผลิตคือเลี้ยงง่าย มีอัตราการเจริญเติบโตสูง ขยายพันธุ์ได้เร็วพ่อแม่พันธุ์ได้รับการพัฒนามาแล้ว และมีปริมาณเพียงพอโอกาส มีตลาดรองรับกว้างขวาง ทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา ตะวันออกกลาง ออสเตรเลียและเอเชีย ประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ เช่น ประเทศจีน ผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ประเทศคู่ค้าไม่มั่นใจในคุณภาพ จึงเป็นโอกาสของไทยที่จะได้ส่วนแบ่งการตลาดมากขึ้น และยังมีจุดอ่อนคือ ต้นทุนการผลิตสูง มีปัญหาในเรื่องของกลิ่นโคลน ปัญหาด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ขาดการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงปลาในรูปของสหกรณ์ และพ่อค้าคนกลางผลิตที่มากกว่าประเทศผู้ผลิตแถบลาตินอเมริกา เช่น เอกวาดอร์ ซึ่งอยู่ใกล้ตลาดใหญ่ทั้งยุโรปและอเมริกาจะได้เปรียบด้านต้นทุนการขนส่ง

1.4 ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิล กระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ประกอบการมีการจัดตั้งสมาคมเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล เพื่อปรึกษาหารือกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการเลี้ยงปลาได้ประสบปัญหาในการเลี้ยงปลาไม่เหมือนกันจึงได้มีการจัดตั้งสมาคมเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล เพื่อปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหา ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ แน่นอุดร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลดต้นทุนการเลี้ยงปลานิลในกระชัง ของกลุ่มผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง บ้านพักสุขใจ เขื่อนลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 40-50 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมี 4 คน จำนวนคนที่เป็นหลักในการช่วยกันเลี้ยงปลานิลในกระชัง มี 2 คน จำนวนคนในครัวเรือนที่มาช่วยเสริมในการเลี้ยงปลานิลในกระชัง มี 2 คน ไม่มีแรงงานนอกครัวเรือน (แรงงานจ้าง) ที่มาช่วยเลี้ยงปลานิล อาชีพดั้งเดิมก่อนที่จะมาเลี้ยงปลานิลในกระชัง อาชีพทำไร่ ได้ขออนุญาตใช้แหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพเลี้ยงปลานิล 4-5 ปี ปัจจัยที่ทำให้เข้ามาประกอบอาชีพเลี้ยงปลานิลเพราะเพื่อนบ้านแนะนำ เพื่อเป็นอาชีพเสริม และเป็นอาชีพใหม่ต้องการทดลอง ต้นทุนค่ากระชัง ๆ 2,000 บาท จำแนกตามจำนวนกระชังที่เลี้ยงส่วนใหญ่ 6 กระชัง ต้นทุน

ค่าพันธุ์ปลาเป็นปลาขนาดกลาง ราคาตัวละ 2.50 บาท ต้นทุนรวมทั้งสิ้น 7,500 บาท ต้นทุน
ค่าอาหารปลากระสอบละ 550 บาท จำแนกตามจำนวนพันธุ์ปลา จำนวนอาหาร และจำนวนเงิน

2. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันกับปัจจัยใน
การตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

2.1 ผู้ประกอบการที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยง
ปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้าน
บุคคล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเพศหญิงได้มีบทบาทในการตัดสินใจประกอบธุรกิจ
การเลี้ยงปลานิล โดยส่วนมากเพศหญิงจะให้ความสำคัญกับการเงินมารวมถึงการเข้าร่วมฝึกอบรม
เพิ่มทักษะการเลี้ยงปลา เพื่อหวังผลกำไรทางการค้ามากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยพิมพ์กานต์
เลอเบล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังในแม่น้ำโขงตอนบน พบว่า เพศ
หญิง มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเลี้ยงปลานิลค่อนข้างมาก โดยเพศหญิงได้เข้าร่วมฝึกอบรม
และมีประสบการณ์ ตลอดจนทักษะการเลี้ยงปลาของผู้หญิงเป็นที่ยอมรับของเพศชาย ทั้งนี้ฟาร์ม
เลี้ยงปลาที่ร่วมดำเนินการทั้งเพศหญิงและเพศชายได้ผลกำไรไม่แตกต่างกันกับฟาร์มมีเลี้ยงปลาที่
เพศหญิงเลี้ยง เพศหญิงที่เลี้ยงปลาเพื่อผลกำไรทางการค้าส่วนใหญ่เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ
ภายในครัวเรือน ส่วนการเปรียบเทียบครัวเรือนตัวอย่างที่มีฟาร์มเลี้ยงปลากับครัวเรือนที่ไม่มีฟาร์ม
เลี้ยงปลาเพื่อหาคำตอบที่ว่าใครสามารถเลี้ยงปลาได้ พบว่าความสารถในการเข้าถึงพื้นที่ในการเลี้ยง
ปลาสามารถเข้าถึงได้ง่าย แหล่งเงินกู้มีผลต่อการตัดสินใจในการเลี้ยงปลา และการเข้าถึงพื้นที่ใน
การเลี้ยงปลาไม่ได้หมายความว่าไม่มีสิทธิครอบครองพื้นที่ริมน้ำอย่างถูกต้อง

2.2 ผู้ประกอบการที่มี ประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลในกระชังแตกต่างกันมีความ
คิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง โดยรวมแตกต่างกันทางสถิติที่
ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลใน
กระชังแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง แยกต่าง
กันทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต และมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการเงิน ด้านบุคคล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก
ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ น้อยกว่าจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ปัจจัยในการตัดสินใจเลี้ยง
ปลานิลกระชังในแม่น้ำโขงต่ำกว่าผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัย
ของ อรพินท์ จินตสถาพร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคุ้มค่าในการผลิตตามมาตรฐานการ
เลี้ยงปลานิลที่ดีในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ผลการศึกษาในพื้นที่ภาคกลางตอนบน พบว่า ในปี
2550 ฟาร์มเลี้ยงปลานิลที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เป็นฟาร์มขนาดค่อนข้างใหญ่มีจำนวน
กระชังเฉลี่ยฟาร์มละ 20 กระชัง ส่วนมากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการเลี้ยงปลานิลในกระชัง

ข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าอิสระเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง
อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ไปใช้

1.1 ด้านการผลิต ควรจัดกิจกรรมเพิ่มความรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับระยะเวลาที่เหมาะสมในการเลี้ยงปลานิลในกระชัง รวมถึงการดูแลพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

1.2 ด้านการตลาด ภาครัฐควรมีการสนับสนุนและควบคุมระบบการบริหารจัดการของบริษัทเอกชนที่เข้ามาส่งเสริมการเลี้ยงและประกันราคารับซื้อคืน ว่ามีความยุติธรรมกับเกษตรกรหรือไม่ อย่างไร

1.3 ด้านการเงิน ภาครัฐควรให้ทุนสนับสนุนในการเลี้ยงปลานิล เช่น อาจจะช่วยเป็นพันธุ์ปลา หากกระชังให้ ขุดบ่อให้ เป็นต้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายอีกทางหนึ่ง และ ควรมีการจัดตั้งเงินกองทุนให้เกษตรกรได้มากู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ

1.4 ด้านบุคคล ภาครัฐควรเพิ่มกิจกรรมการฝึกอบรมแก่เกษตรกรการเลี้ยงปลานิลในกระชังเพื่อจะได้มีความรู้ทางวิชาการไปปรับใช้ตอนปฏิบัติจริงและเกษตรกรควรรวมกลุ่มและจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล ในกระชังเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความ คิดเห็นหรือปัญหาต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงต้นทุน และผลตอบแทนในการเลี้ยงปลานิลของเกษตรกร ในจังหวัดหนองคาย ว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนหรือไม่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการเลี้ยงปลานิลต่อไป

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการเลี้ยงปลานิลกระชังในแม่น้ำโขง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาของผู้ประกอบการเลี้ยงปลาที่ประสบปัญหาในการเลี้ยงปลา

2.2 ควรมีการศึกษาลักษณะของการเลี้ยงปลานิลที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงปลานิล